

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ YẾN

**THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG BÀI TẬP THỰC TIỄN
NHẪM PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC
“SINH HỌC CƠ THỂ NGƯỜI VÀ VỆ SINH”**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ YẾN

**THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG BÀI TẬP THỰC TIỄN
NHẪM PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC
“SINH HỌC CƠ THỂ NGƯỜI VÀ VỆ SINH”**

Ngành: Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Sinh học

Mã số: 8.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Phạm Thị Hồng Tú

Thái nguyên - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi.

Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được các tác giả công bố trong bất kỳ công trình nào.

Các trích dẫn về bảng biểu, kết quả nghiên cứu của các tác giả khác, các tài liệu tham khảo trong luận văn đều có nguồn gốc rõ ràng.

Thái Nguyên, ngày 29 tháng 11 năm 2018

Tác giả

Nguyễn Thị Yến

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Sinh học - Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ của các thầy cô giáo, các đồng nghiệp, bạn bè và gia đình!

Trước tiên tôi xin bày tỏ lòng sâu sắc đến TS. Phạm Thị Hồng Tú, người giáo viên đã tận tình hướng dẫn để tôi có thể hoàn thành luận văn này. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến Ban giám hiệu; các thầy cô trong Ban chủ nhiệm khoa Sinh học; các thầy cô giáo thuộc bộ môn Phương pháp dạy học Sinh học; Phòng quản lý và Đào tạo sau đại học - Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi cũng xin chân trọng cảm ơn Ban giám hiệu, các thầy, cô giáo và các em học sinh các trường THCS đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình nghiên cứu thực nghiệm để hoàn thành luận văn. Qua đây tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành đến trường THCS Yên Phụ - Huyện Yên Phong - Tỉnh Bắc Ninh đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian học tập.

Trong quá trình thực hiện luận văn, không thể tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được ý kiến đóng góp quý báu của các thầy cô giáo, các nhà khoa học cùng bạn bè và đồng nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 29 tháng 11 năm 2018

Tác giả

Nguyễn Thị Yên

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
CÁC TỪ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	v
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	v
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	3
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu	3
4. Giả thuyết khoa học	3
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
6. Phương pháp nghiên cứu.....	4
7. Những đóng góp mới của đề tài.....	5
8. Giới hạn và phạm vi nghiên cứu	5
9. Cấu trúc của luận văn.....	5
NỘI DUNG NGHIÊN CỨU.....	7
Chương 1 CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN.....	7
1.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu.....	7
1.1.1. Tình hình nghiên cứu trên thế giới.....	7
1.1.2. Tình hình nghiên cứu trong nước.....	8
1.2. Cơ sở lí luận	10
1.2.1. Năng lực và năng lực GQVĐ.....	10
1.2.2. Bài tập thực tiễn và vai trò của bài tập thực tiễn trong dạy học ...	17
1.2.3. Đánh giá năng lực GQVĐ.....	20
1.3. Cơ sở thực tiễn	24
1.3.1. Mục đích khảo sát	24

1.3.2. Đối tượng, địa bàn khảo sát	25
1.3.3. Nội dung khảo sát.....	25
1.3.4. Phương pháp khảo sát	25
1.3.5. Kết quả khảo sát (số liệu cụ thể phụ lục 1.3)	25
1.3.6. Phân tích nguyên nhân của thực trạng	26
Chương 2: THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG BÀI TẬP THỰC TIỄN NHẪM PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CHO HỌC SINH THCS TRONG DẠY HỌC “SINH HỌC CƠ THỂ NGƯỜI VÀ VỆ SINH” SINH HỌC 8.....	28
2.1. Phân tích cấu trúc, nội dung phần Sinh học cơ thể người và vệ sinh	28
2.1.1. Cấu trúc, nội dung Sinh học cơ thể người và vệ sinh (SH8)	28
2.1.2. Đặc điểm kiến thức của chương phù hợp để thiết kế BTTT.....	31
2.2. Thiết kế BTTT trong DH Sinh học cơ thể người và vệ sinh (SH8). 32	
2.2.1. Nguyên tắc thiết kế BTTT	32
2.2.2. Quy trình thiết kế BTTT trong dạy học Sinh học cơ thể người và vệ sinh (SH8)	32
2.2.3. Vận dụng quy trình để thiết kế BTTT trong dạy học Sinh học cơ thể người và vệ sinh (SH8)	36
2.3. Sử dụng BTTT nhằm phát triển NLGQVĐ cho HS trong DH Sinh học cơ thể người và vệ sinh (SH8)	46
2.3.1. Các nguyên tắc sử dụng bài tập thực tiễn trong DH nhằm phát triển NL GQVĐ cho HS trường THCS.....	46
2.3.2. Sử dụng BTTT nhằm phát triển NLGQVĐ cho HS trong DH Sinh học cơ thể người và vệ sinh (SH8).....	48
2.4. Tổ chức các hoạt động dạy - học theo định hướng phát triển NLGQVĐ trong dạy học phần Sinh học cơ thể người và vệ sinh - SH8	60

2.4.1. Quy trình tổ chức các hoạt động dạy - học theo định hướng phát triển NLGQVĐ trong dạy học phần Sinh học cơ thể người và vệ sinh - SH8.....	60
2.4.2. Vận dụng quy trình để tổ chức dạy học bài “Vệ sinh hô hấp” trong DH Sinh học cơ thể người (H8)	62
Chương 3: THỰC NGHIỆM SỬ PHẠM.....	71
3.1. Mục đích TN	71
3.2. Nội dung TN.....	71
3.3. Phương pháp TN	71
3.3.1. Chọn trường, lớp TN.....	71
3.3.2. Bố trí TN	72
3.3.3. Kiểm tra.....	72
3.4. Kết quả thực nghiệm và biện luận.....	77
3.4.1. Phân tích kết quả học tập của học sinh	77
3.4.2. Phân tích, đánh giá kết quả phát triển NL GQVĐ của HS	82
3.4.3. Thái độ học tập của HS sau khi sử dụng BTTT trong DH	84
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	87
TÀI LIỆU THAM KHẢO	89
PHỤ LỤC

CÁC TỪ VIẾT TẮT

TT	Viết tắt	Xin đọc là
2	BTTT	Bài tập thực tiễn
1	BTTH	Bài tập tình huống
3	DH	Dạy học
4	ĐC	Đối chứng
5	GD & ĐT	Giáo dục và Đào tạo
6	GQVĐ	Giải quyết vấn đề
7	GV	Giáo viên
8	HDDH	Hoạt động dạy học
9	HS	Học sinh
10	KN	Kĩ năng
11	KT - ĐG	Kiểm tra - Đánh giá
12	KTDH	Kĩ thuật dạy học
13	MĐ	Mức độ
15	NL	Năng lực
16	NLNH	Năng lực người học
14	Nxb	Nhà xuất bản
17	PP	Phương pháp
18	PPDH	Phương pháp dạy học
19	SGK	Sách giáo khoa
20	STT	Số thứ tự
22	TN	Thực nghiệm
21	THCS	Trung học cơ sở
23	VĐ	Vấn đề

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1.	Bảng tiêu chí đánh giá NL GQVĐ	23
Bảng 2.1.	Cấu trúc, nội dung chương trình Sinh học cấp THCS	28
Bảng 2.2.	Cấu trúc nội dung chương trình môn Sinh học cơ thể người và vệ sinh	29
Bảng 2.3.	Các BTTT đã xây dựng	37
Bảng 3.1.	Danh sách các bài lí thuyết trong chương trình dạy TN.....	71
Bảng 3.2.	Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra trong thực nghiệm.....	78
Bảng 3.3.	Tần suất (fi %) qua các lần kiểm tra trong thực nghiệm	78
Bảng 3.4.	Tần suất hội tụ tiến qua các lần kiểm tra trong thực nghiệm	79
Bảng 3.5.	Kiểm định \bar{X} điểm kiểm tra trong thực nghiệm của 4 lần kiểm tra.....	81
Bảng 3.6.	Phân tích phương sai điểm kiểm tra trong thực nghiệm.....	82
Bảng 3.7.	Thống kê mức độ của KN phát hiện vấn đề của nhóm ĐC và nhóm TN qua 4 bài KT	83
Bảng 3.8.	Thống kê mức độ của KN giải quyết vấn đề của nhóm ĐC và nhóm TN qua 4 bài KT	84

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1:	Quy trình thiết kế bài tập thực tiễn	33
Hình 2.2.	Quy trình sử dụng BTTT để tổ chức các hoạt động học tập ở khâu hình thành kiến thức mới nhằm phát triển NLGQVĐ cho HS.....	49
Hình 3.1.	Đồ thị tần suất tổng hợp điểm số của 4 bài kiểm tra trong TN 79	
Hình 3.2.	Đồ thị biểu diễn đường tần suất hội tụ tiến tổng hợp của 4 bài kiểm tra trong TN	80